

Ministerie investeert in kruidenonderzoek

Maria Groot, Johanna Fink-Gremmels en Tedje van Asseldonk

In oktober 2006 heeft het ministerie van LNV, op verzoek van het kennisnetwerk Bioconnect (www.bioconnect.nl) en de deelnemende biologische ondernemers, het project Fyto-V in het leven geroepen. Doel van dit project is om meer werkzame kruidenpreparaten (fytotherapeutica) voor de biologische veehouder beschikbaar te krijgen en de mogelijkheden dergelijke middelen ook in de reguliere veehouderij te gebruiken, te inventariseren.

In het kader van dit project is een inventarisatie gemaakt van de beschikbare kruidenpreparaten en de meest veelbelovende worden nader onderzocht. Dit betreft dierproeven, onderzoek naar de kwaliteit van de producten en onderzoek naar het werkingsmechanisme met bioassays.

Ook de wetgeving op het gebied van kruiden is onderzocht en de knelpunten die rationeel gebruik in de weg staan zijn in kaart gebracht. Op grond hiervan zijn aanbevelingen geformuleerd om gebruik van kwalitatief goede preparaten legaal mogelijk te maken.

Ten slotte is kennisoverdracht en het vergroten van de acceptatie van de wetenschappelijke waarde van fytotherapie een belangrijk onderwerp.

Het project wordt uitgevoerd door het RIKILT-Instituut voor Voedselveiligheid, in samenwerking met de Universiteit Utrecht, de ASG, het LBI, en het IEZ.

RESULTATEN

In de loop van november en december 2006 werden circa zestig Nederlandse en buitenlandse leveranciers opgespoord die samen honderden kruidenpreparaten op de markt hebben gebracht.

De databases met de kruiden, leveranciers, diersoorten, indicaties en

literatuur staan vermeld op de website (www.fyto-v.nl).

De grote hoeveelheid beschikbare preparaten heeft te maken met het verbod op antibiotica als groeibevorderaars (AMGB) in het veevoeder in de Europese Unie. Ook de nieuwe maatregelen betreffende de regulering van het diergeneesmiddelengebruik zijn van invloed. Alhoewel er vaak weinig onderzoek over deze preparaten is gepubliceerd, hebben de fabrikanten voor vele middelen een omvattende documentatie, waaronder onderzoek door onafhankelijke instituten en praktijkervaringen, die aangeven dat er veel veelbelovende preparaten zijn.

FARMACEUTISCHE DESINTERESSE, ROL VAN DE VEEVOEDER-INDUSTRIE

De biologische sector gebruikt van oudsher kruidenpreparaten maar in Nederland zijn deze, anders dan in Duitstalige landen, uit het vizier geraakt en nauwelijks meer beschikbaar. Bij de veterinaire farmaceutische firma's hebben (ongeregistreerde) kruidenpreparaten een plaats in de marge van hun assortiment. Dit betreft voornamelijk middelen tegen diarree of constipatie en daarnaast uitwendige middelen voor onder meer toepassing op uiers en op hoeven/klauwen.

In tegenstelling tot de farmaceutische industrie heeft de veevoederindustrie wel veel geïnvesteerd in onderzoek naar kruiden die AMGB's in het voeder kunnen vervangen. De middelen worden als 'aanvullend diervoeder' of als veevoederadditief verkocht. In het Register van toegelaten veevoederadditieven zijn al zo'n 2000 kruiden aangemeld als additief in de categorie aromatische en/of eetluststimulerende middelen. Vanaf 2010 dienen deze middelen echter met dossiers te worden onderbouwd.

DIERPROEVEN

Op grond van de vraag van de biologische sector zijn middelen uitgezocht

die aansluiten op de behoefte van de sector. Vanaf half 2007 tot begin 2008 lopen dierproeven bij rundvee, legkippen en varkens. Dit betreft zowel praktijkproeven als proeven onder geconditioneerde omstandigheden. Daarnaast worden de betrokken middelen onderzocht met een serie tests. Doel is voor verschillende toepassingen testsystemen te ontwikkelen zodat de potentie van de producten eenvoudig is vast te stellen.

WETGEVING

Kruiden kunnen worden gebruikt als onderdeel van diervoeder, als aanvullend voeder, als diervoederadditief en als diergeneesmiddel of verzorgend middel. In het kader van Fyto-V is de Europese wetgeving bekeken en vergeleken met de implementatie van deze wetgeving in andere landen, de wetgeving in de Verenigde Staten, Canada en China en de wetgeving voor humane kruidenproducten. In de praktijk blijken de meeste preparaten te worden verkocht als aromatisch diervoederadditief of aanvullende voedermiddelen, zonder medische claim. Argument van de producent is dat de middelen veilig zijn (en toegelaten als voedermiddel) en zich in de praktijk bewijzen. Registratie als diergeneesmiddel is voor kleine bedrijven vaak te duur en zou het product niet meer concurrerend maken.

BELANG VOOR DE BIOLOGISCHE SECTOR

Van veevoederadditieven in de categorie (darm)gezondheidsbevorderende middelen zou de biologische sector eigenlijk moeten kunnen profiteren. Knelpunt is dat de Europese regelgeving voor de biologische veehouderij slechts beperkt diervoederadditieven toestaat in biologisch veevoeder. Kruiden mogen wel als (aanvullend) voedermiddel worden gebruikt, maar diervoederadditieven zoals aromatische stoffen en darmgezondheidsbevorderende middelen welke voornamelijk bestaan uit kruidenextracten, staan niet bij de toegelaten uitzonderingen.

KENNISOVERDRACHT

Onderwijs in de botanie en farmacognosie zijn van de curricula op veel

faculteiten verdwenen en ook op de diverse agrarische opleidingen wordt gebruik van kruiden niet onderwezen. In het kader van dit project is een onderwijsmodule ontwikkeld voor de hogere agrarische scholen. Deze module zal in 2008 voor het eerst gaan proefdraaien.

Ook de website wordt gebruikt om de verkregen kennis te verspreiden, dit betreft rapporten en databases. Ten slotte is op 17 januari 2008 een symposium gepland over de mogelijkheden van fytopreparaten voor het gezond houden van dieren.

CONCLUSIE

Kruiden worden op grote schaal

gebruikt, vooral bij paarden en kleine huisdieren, maar ook in toenemende mate bij landbouwhuisdieren. Daarnaast zitten in verschillende diervoerders al kruiden gemengd zonder dat dit vermeld wordt. Hierdoor kunnen onverwachte interacties met diergeneesmiddelen niet uitgesloten worden. Kruiden kunnen de orale biologische beschikbaarheid en de eliminatiesnelheid van diergeneesmiddelen beïnvloeden, waardoor de efficiëntie en veiligheid (onverwachte residuen door vertraagde eliminatie) onvoorspelbaar worden.

Zowel in de reguliere als in de biologische landbouw wordt internationaal steeds meer gezocht naar

werkzame kruidenpreparaten die een alternatief kunnen zijn voor preventieve antibiotica.

Voor de dierenarts is het van belang kennis te hebben van het gebruik en de werking van deze kruiden.

Curriculum Vitae

Dr. M.J. (Maria) Groot is dierenarts en onderzoeker, werkzaam op rijkil-wur en is coördinator van Fyto-V. Prof. Dr. Johanna Fink-Gremmels is werkzaam op de Universiteit Utrecht. Drs. A.G.M. (Tedje) van Asseldonk is directeur iez. Meer informatie vindt u op de website www.fyto-v.nl.

Dr. A.A. Stokhof award ingesteld

De Kompaan, specialistenkliniek voor gezelschapsdieren, stelt de Dr. A.A. Stokhof Veterinaire Cardiologie Award in, zoals aangekondigd tijdens diens feestelijke afscheidsreceptie op 23 november 2007 in Utrecht. Met deze prijs wil De Kompaan blijvend haar erkentelijkheid tot uitdrukking brengen voor de bijdrage van dr. Stokhof aan het onderwijs aan vele generaties studenten in het algemeen en aan het vakgebied van de cardiologie bij gezelschapsdieren in het bijzonder. De prijs is bestemd voor vijfdejaars studenten diergeneeskunde die na hun wetenschappelijke stage een wetenschappelijk verslag hebben gepubliceerd op het gebied van de hart- en vaatziekten bij gezelschapsdieren. De uitreiking vindt plaats tijdens een wetenschappelijk symposium over de geneeskunde van gezelschapsdieren dat jaarlijks op initiatief van De Kompaan in november plaatsvindt.

STIPENDIUMPROGRAMMA

Ook start De Kompaan een veterinair stipendiumprogramma dat studenten wil stimuleren hun kennis van deelgebieden van de gezelschapsdiergeneeskunde te verdiepen. Doel is het onderzoek naar de diagnostiek en behandeling van aandoeningen behorend tot de gezelschapsdiergeneeskunde te bevorderen en daaraan een bescheiden bijdrage te leveren.

DE KOMPAAN ALGEMENE INTERNE STIPENDIUM

Voor een nader te bepalen klinisch relevant onderzoeksproject in de gezelschapsdiergeneeskunde op algemeen internistisch terrein is eenmaal per twee jaar een stipendium beschikbaar ter hoogte van 1500 euro.

DE KOMPAAN HAEMATOLOGIE STIPENDIUM

Eenzelfde bedrag van 1500 euro stelt De Kompaan eenmaal per twee jaar beschikbaar voor een klinisch-diagnostisch georiënteerd onderzoeksproject op het gebied van de haematologie met inbegrip van via het bloed overdraagbare ziekten.

Informatie over de Dr A.A. Stokhof Veterinaire Cardiologie Award en de beide stipendia is te verkrijgen via het departement Gezelschapsdieren en via de website van De Kompaan: www.dekompaan.com.